

Örebro kommun

Studie- och yrkesvägledning inom
grundskola och gymnasieskola
Revisionsrapport

Offentlig sektor
KPMG AB
2014-01-15
Antal sidor: 12

Innehåll

1.	Sammanfattning	1
2.	Bakgrund	3
3.	Syfte	3
4.	Avgränsning	3
5.	Revisionskriterier	4
6.	Ansvariga nämnder	4
7.	Metod	4
8.	Projektorganisation	4
9.	Resultat	5
9.1	Organisation och uppdrag	5
9.2	Dimensionering av SYV-verksamheten	7
9.3	Samverkan med arbetsgivare	9
9.4	Samverkan på skolnivå	10
9.5	Övriga iakttagelser	11
10.	Bedömning	11

1. Sammanfattning

Vi har av Örebro kommuns revisorer fått i uppdrag att genomföra en granskning av hur kommunen arbetar med studie- och yrkesvägledning (SYV) inom grundskola och gymnasieskola.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunen ger erforderliga förutsättningar för en väl fungerande studie- och yrkesvägledning samt om verksamheten lever upp till externa föreskrifter.

Utifrån granskningens syfte och dess revisionsfrågor konstaterar vi följande.

- Finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner för SYV-verksamheten?

Örebro kommuns riktlinjer för barn- och elevhälsa är enligt vår bedömning ändamålsenliga för SYV-verksamheten. Enligt vår bedömning bör de emellertid kompletteras med rutiner för uppföljning och utvärdering av målen. Enligt Skolverkets allmänna råd¹ bör det på såväl kommun- som skolnivå finnas system och rutiner för planering, uppföljning och utvärdering av målen för SYV-verksamheten. Vidare framgår av de allmänna råden att såväl kommunen som skolans ledning har ansvar för att regelbundna utvärderingar och uppföljningar av verksamhetens kvalitet genomförs. Se avsnitt 9.1 för mer information.

- Hur ser dimensioneringen ut antal elever/SYV?

I oktober 2013 gick det 487 elever (årskurs 7-9) per SYV-tjänst i Örebro kommuns grundskolor. Motsvarande siffra för kommunens gymnasieskolor var 430 elever per SYV-tjänst. I uppgifterna för gymnasieskolan ingår emellertid riksgymnasierna för döva och hörselskadade samt gymnasiesärskolorna vilket drar ned snittet på antalet elever per SYV-tjänst. Det är en väldigt stor variation i SYV-resurser mellan olika skolor vilket gör att vi är tveksamma till att SYV-resurserna är baserade på elevernas behov av vägledning. Se avsnitt 9.2 för mer information.

- Finns en i kommunen gemensam strategi för studie- och yrkesvägledningsuppdraget?

Det finns inga andra kommunövergripande styrdokument gällande studie- och yrkesvägledningen än kommunens riktlinjer för barn- och elevhälsa. Granskningen har visat att såväl ledande politiker som ledande tjänstemän inte har någon klar bild av exakt vilka strategier eller rutiner som finns på området. Mot den bakgrunden drar vi slutsatsen att det sannolikt inte finns någon kommungemensam strategi för studie- och yrkesvägledningsuppdraget.

- Finns kommunövergripande system och rutiner för planering, uppföljning och utvärdering av målen för SYV-verksamheten?

¹ Vid granskningens genomförande var ett förslag till nya allmänna råd ute på remiss. Efter granskningens färdigställande har de nya allmänna råden, *Arbete med studie- och yrkesvägledning*, trätt i kraft. De allmänna råd som gällde vid tidpunkten för granskningen var *Allmänna råd och kommentarer om studie- och yrkesorientering*, SKOLFS 2009:20. I de nya allmänna råden läggs ansvaret för planering och utvärdering på rektor medan ansvaret enligt de gamla allmänna råden låg på både huvudmannanivå och skolnivå. Trots att de nya allmänna råden framhäver rektors roll vidhåller vi att kommunens riktlinjer på området bör kompletteras med centralt framtagna rutiner för uppföljning och utvärdering av målen.

Som framgår ovan finns det inga kommunövergripande system och rutiner för uppföljning och utvärdering av SYV-verksamheten. Se avsnitt 9.1 för mer information.

- Finns det strategier för hur den information som studie- och yrkesvägledarna ger ska matchas med hänsyn till arbetsmarknadens behov?

Det är oklart om det finns strategier för hur den information som studie- och yrkesvägledarna ger ska matchas med hänsyn till arbetsmarknadens behov. De intervjuade cheferna förutsätter att så är fallet men kan inte svara på om det verkligen förhåller sig så. Vi kan dock konstatera att det inte finns några kommunövergripande sådana strategier. I den mån det finns är det lokalt på skolorna. Se avsnitt 9.3 för mer information.

- Finns det strategier för samverkan mellan studie- och yrkesvägledare samt arbetsgivare?

För grundskolans del har vi i vår granskning inte fått svar på om det finns strategier för samverkan mellan studie- och yrkesvägledare samt arbetsgivare. Inom gymnasieskolan sker föreläsningar från näringslivsföreträdare i syfte att öka samarbetet mellan näringsliv och skola. Dessutom har gymnasieskolans olika yrkesprogram så kallade branschråd som uppges vara i ständig dialog med arbetsgivare. Se avsnitt 9.3 för mer information.

- Finns det strategier för samverkan mellan studie- och yrkesvägledare samt övrig personal på skolorna?

Granskningen visar att samverkan mellan SYV-verksamheten och övrig personal förutsätts fungera men det är ingen av de intervjuade som har en klar bild av hur det i praktiken ser ut på den punkten. Se avsnitt 9.4 för mer information.

- Lever man upp till interna och externa föreskrifter?

Med anledning av att vare sig de intervjuade politikerna eller tjänstemännen har fullständig överblick över den studie- och yrkesvägledande verksamheten kan vi konstatera att det mot bakgrund av vad som framkommit i våra intervjuer inte går att säkerställa att man lever upp till interna och externa föreskrifter. Av Skolverkets allmänna råd på området framgår att såväl kommunen som skolans ledning har ansvar för att regelbundna utvärderingar och uppföljningar av verksamhetens kvalitet genomförs. I dagsläget sker ingen uppföljning av SYV-verksamhetens mål och verksamhet på central nivå. Huruvida det sker lokalt på skolorna är oklart. Mot den bakgrunden menar vi att det kan ifrågasättas om verksamheten lever upp till Skolverkets allmänna råd. Se avsnitt 9.1 och 9.2 för mer information.

- Har personer som är anställda som SYV adekvat utbildning för uppdraget?

Enligt uppgift har alla studie- och yrkesvägledare inom gymnasieskolan studie- och yrkesvägledarutbildning. Det är oklart om detsamma gäller för grundskolan.

2. Bakgrund

Vi har av Örebro kommuns revisorer fått i uppdrag att genomföra en granskning av hur kommunen arbetar med studie- och yrkesvägledning (SYV) inom grundskola och gymnasieskola.

I ett alltmer föränderligt samhälle blir kopplingen mellan utbildning och arbetsliv allt viktigare. Ungdomar tillbringar allt längre tid i skolan och med allt fler valmöjligheter samtidigt som kontaktytorna med arbetslivet blir allt färre.

En god vägledning kan öka elevernas kunskaper om utbildningar, branscher och yrken och bidra till att de gör väl övervägda studie- och yrkesval.

Enligt läroplanen ska alla som arbetar i skolan bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller social och kulturell bakgrund och att varje elev ska kunna granska olika valmöjligheter och ta ställning i fråga om sin egen framtid. Studie- och yrkesvägledaren ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen.

3. Syfte

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunen ger erforderliga förutsättningar för en väl fungerande studie- och yrkesvägledning samt om verksamheten lever upp till externa föreskrifter.

Granskningen har utgått från följande revisionsfrågor.

- Finns ändamålsenliga riktlinjer och rutiner för SYV-verksamheten?
- Hur ser dimensioneringen ut antal elever/SYV?
- Finns en i kommunen gemensam strategi för studie- och yrkesvägledningsuppdraget?
- Finns kommunövergripande system och rutiner för planering, uppföljning och utvärdering av målen för SYV-verksamheten?
- Finns det strategier för hur den information som studie- och yrkesvägledarna ger ska matchas med hänsyn till arbetsmarknadens behov?
- Finns det strategier för samverkan mellan studie- och yrkesvägledare samt arbetsgivare?
- Finns det strategier för samverkan mellan studie- och yrkesvägledare samt övrig personal på skolorna?
- Lever man upp till interna och externa föreskrifter?
- Har personer som är anställda som SYV adekvat utbildning för uppdraget?

4. Avgränsning

Granskningen har omfattat studie- och yrkesvägledningen inom grundskola och gymnasieskola på övergripande nivå.

5. Revisionskriterier

Vi har bedömt om kommunens övergripande arbete gällande studie- och yrkesvägledningen uppfyller

- Skollagen
- Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet
- Läroplanen för gymnasieskolan
- Inom området tillämpliga förordningar
- Skolverkets allmänna råd på området
- Riktlinjer för barn- och elevhälsa i Örebro kommun

6. Ansvariga nämnder

Granskningen har avsett Programnämnd Barn- och utbildning, Gymnasienämnden samt Skolnämnd sydost.

Rapporten är saklighetsgranskad av gymnasiechef Lars Bäckman och skolchef Margareta Borg.

7. Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudie av relevanta dokument
- Statistikinhämtning
- Intervjuer med gymnasiechef och kvalitetsutvecklingschef inom gymnasieskolan, skolchef samt ordförandena i Programnämnd barn och utbildning, Gymnasienämnden och Skolnämnd sydost.

8. Projektorganisation

Granskningen har genomförts av Andreas Wendin, konsult offentlig sektor, under ledning av Karin Helin Lindkvist, certifierad kommunal yrkesrevisor.

9. Resultat

9.1 Organisation och uppdrag

Studie- och yrkesvägledarna ingår i elevhälsoteamen på skolorna. Förutom studie- och yrkesvägledarna ingår även rektor, specialpedagog, skolsköterska, skolläkare, psykolog och kurator i elevhälsoteamen. Barn- och elevhälsan i Örebro kommun omfattar barnhälsoteamet inom förskolan samt elevhälsoteamet inom förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola. Barn- och elevhälsans styrdokument utgörs av *Riktlinjer för barn- och elevhälsa i Örebro kommun* som fastställdes av Programnämnd barn och utbildning 2012-12-05, § 178. Riktlinjerna trädde enligt beslutet i kraft vårterminen 2013. Av dessa riktlinjer framgår att barnhälsoteamet/elevhälsoteamet har ett gemensamt uppdrag samt att varje profession inom gruppen dessutom har egna ansvarsområden.

Av den del av riktlinjerna som specifikt handlar om studie- och yrkesvägledningen framgår bland annat att studie- och yrkesvägledare ska ha studie- och yrkesvägledarutbildning och att alla elever i alla skolformer ska ha tillgång till studie- och yrkesvägledning. Vidare framgår att studie- och yrkesvägledaren ska

- genomföra vägledningssamtal samt samarbeta med övrig personal på skolan runt information och undervisning om utbildningar, yrken, arbetsmarknad och entreprenörskap
- stödja eleverna i formuleringar av mål och planer för framtida studier och yrkesliv
- bidra till att elevernas studie- och yrkesval baseras på en balans mellan personliga intressen, preferenser och förutsättningar och saklig information om studier och utbildningar, arbetslivets kvalifikationskrav och om hur arbetsmarknaden ser ut inom olika yrkesområden
- bistå rektor med kartläggning av kompetensutvecklingsbehovet inom skolans studie- och yrkesorientering samt stödja och utbilda personalgrupper inom området
- verka för att informationsinsatserna når alla elever och är tillförlitlig och tillgänglig när eleverna behöver den
- verka för att vid vägledning och information uppmärksamma de specifika behoven hos elever med funktionsnedsättning, flerspråkiga elever och andra elever som kan tänkas behöva särskilt stöd i förberedelsearbetet inför vidare studier och arbete
- verka för att den studie- och yrkesvägledande verksamheten blir en angelägenhet för all personal samt att den organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av fortsatt utbildning och yrke.

Utöver dessa riktlinjer och Skolverkets allmänna råd finns det enligt våra intervjuer inga andra övergripande styrdokument i Örebro kommun när det gäller studie- och yrkesvägledningen. Det

finns exempelvis inga kommunövergripande system och rutiner för utvärdering och uppföljning av målen för SYV-verksamheten.

Våra intervjuer har vidare visat att i den mån det sker någon uppföljning på övergripande nivå så är det utifrån den samlade elevhälsan. Det sker ingen specifik uppföljning av studie- och yrkesvägledningens måluppfyllelse.

Enligt riktlinjerna ska det på förvaltningsnivå finnas en

[...] samordnings- och utvecklingsgrupp som leds av förvaltningschefer och områdeschefer. Gruppens uppgift är att driva och samordna barn- och elevhälsans utvecklings- och kvalitetsarbete genom att fånga upp utvecklingsfrågor från verksamheten och bereda frågor till ledningen. Uppdraget är också att utveckla kvalitetsarbetet inom barn- och elevhälsan.

I våra intervjuer har det framkommit att studie- och yrkesvägledarna inte är representerade i grundskolans samordningsgrupp för barn- och elevhälsan. Den områdeschef som har ansvar för samordningsgruppen kan inte svara på varför studie- och yrkesvägledarna inte finns representerade.

Inom gymnasieskolan har motsvarande samordningsgrupp inte kommit igång än. Enligt våra intervjuer beräknas den komma igång i januari 2014. När gruppen kommer igång ska studie- och yrkesvägledarna vara representerade där enligt våra intervjuer.

Kommentarer

Örebro kommuns riktlinjer för barn- och elevhälsa är enligt vår bedömning ändamålsenliga för SYV-verksamheten. Enligt vår bedömning bör de emellertid kompletteras med rutiner för uppföljning och utvärdering av målen. Enligt Skolverkets allmänna råd bör det på såväl kommun- som skolnivå finnas system och rutiner för planering, uppföljning och utvärdering av målen för SYV-verksamheten. Vidare framgår av de allmänna råden att såväl kommunen som skolans ledning har ansvar för att regelbundna utvärderingar och uppföljningar av verksamhetens kvalitet genomförs. Som framgår ovan sker i dagsläget ingen uppföljning av SYV-verksamhetens mål och verksamhet. Huvudmannen följer inte heller upp om skolorna har preciserat vad man vill uppnå med studie- och yrkesvägledningen eller om skolorna utvärderar och analyserar måluppfyllelsen utifrån skolans egna mål och strategier. Mot den bakgrunden menar vi att det kan ifrågasättas om verksamheten lever upp till Skolverkets allmänna råd².

När det gäller samordningsgruppen för barn- och elevhälsa inom grundskolan ställer vi oss frågande till att studie- och yrkesvägledarna inte är representerade i denna grupp. Enligt vår mening bör även SYV-verksamheten vara representerad i den grupp som har till ansvar att driva och samordna verksamhetens utvecklings- och kvalitetsarbete.

² Som framgår i fotnot 1 på sidan 1 har det kommit nya allmänna råd efter det att granskningen slutfördes. Formuleringen i detta stycke utgår från de allmänna råd som gällde vid granskningens genomförande. Men även om en bedömning skulle göras utifrån de nya allmänna råden så menar vi att det kan ifrågasättas om verksamheten lever upp till dessa. Eftersom huvudmannen inte följer upp om skolorna utvärderar och analyserar måluppfyllelsen utifrån skolans egna mål och strategier kan man åtminstone inte säkerställa att det finns system och rutiner för uppföljning och utvärdering av målen.

För gymnasieskolans del konstaterar vi att man i dagsläget inte lever upp till kommunens egna riktlinjer i och med att samordningsgruppen inte kommit igång än trots att riktlinjerna trädde i kraft vårterminen 2013. Vi ser dock positivt på uppgifterna om att SYV-verksamheten ska vara representerad i gruppen när den startas i januari 2014.

9.2 Dimensionering av SYV-verksamheten

Som framgår av tabellen nedan fanns det i oktober 2013 totalt 6,65 åa SYV inom Örebro kommuns grundskolors årskurs 7-9. Antalet elever i årskurs 7-9 var vid samma tillfälle 3 239 stycken vilket innebär att det går 487 elever per SYV-tjänst. Skillnaden mellan olika skolor är dock stor. Kommunens "SYV-tätaste" grundskola är Mellringeskolan där det i oktober 2013 gick 287 elever på 1 SYV-tjänst. Lillåns skola 7-9 var den grundskola som i oktober 2013 hade lägst SYV-bemanning per elev i kommunen. Där gick 341 elever på 0,4 åa SYV vilket ger 853 elever per SYV-tjänst.

Skolenhet	SYV-tjänster	Elever	Elever/SYV-tjänst
Adolfsbergsskolan 7-9	1	387	387
Almby skola 7-9	0,5	259	518
Engelbrettsskolan	0,7	493	704
Glanshammars skola 4-9	0,2	63	315
Gumaeliussskolan	0,95	530	558
Lillåns skola 7-9	0,4	341	853
Mellringeskolan 7-9	1	287	287
Navet	0,4	162	405
Odenskolan F-9	0,4	157	393
Olaus Petriskolan	0,3	221	737
Vivallaskolan 7-9	0,5	223	446
Västra Engelbrettsskolan 7-9	0,3	116	387
Totalsumma	6,65	3239	487

Tabell 1. SYV-tjänster och antal elever per SYV-tjänst i kommunala grundskolor oktober 2013

Skolchefen bedömer att antalet elever per SYV-tjänst i Örebro kommuns grundskolor som helhet ligger på en bra nivå. Däremot uppger hon att olikheterna mellan skolorna inte är bra.

För gymnasieskolans del är variationen ännu större vilket framgår av tabellen nedan. I tabellen finns dock riksgymnasierna för döva och hörselskadade med, likaså gymnasiesärskolorna. På dessa skolor ser behoven annorlunda ut än på de övriga gymnasieskolorna. Men även om man bortser från dessa skolor är variationen betydligt större än inom grundskolan. Tullängsskolan är den gymnasieskola som har lägst SYV-bemanning per elev, 1053 elever per SYV-tjänst.

Skolnamn	SYV-tjänster	Elever	Elever/SYV-tjänst
Karolinska skolan	1	916	916
Kvinnerstaskolan	0,75	244	325
Risbergsskolan	1,8	848	471
Rudbecksskolan	1	714	714
Tullängsskolan	1	1053	1053
Virginska skolan	3	1073	358
RGD-RGH, Risbergsskolan	1	103	103
RGD-RGH, Tullängsskolan	0,5	119	238
RGD-RGH, Virginska skolan	1,55	119	77
Kvinnerstaskolan särskola	0	11	
Tullängsskolan särskola	0,5	70	140
Virginska skolan särskola	0,3	29	97
Tullängsskolan särskola för DH	0	37	
Totalt	12,4	5336	430

Tabell 2. SYV-tjänster och antal elever per SYV-tjänst i kommunala gymnasieskolor oktober 2013

Enligt våra intervjuer har alla studie- och yrkesvägledare inom gymnasieskolan studie- och yrkesvägledarutbildning. Inom grundskolan gjorde Skolinspektionen en tillsyn för ett antal år sedan och då visade det sig att vissa studie- och yrkesvägledare inte hade studie- och yrkesvägledarutbildning. Efter denna tillsyn skedde enligt skolchefen en "rättning i leden" men därefter har man inte haft någon kontroll på att alla som anställs som studie- och yrkesvägledare har en sådan utbildning.

Kommentarer

Vilken SYV-bemanning det ska vara på de olika skolenheterna måste styras av elevernas behov av vägledning på den aktuella skolan. Därmed har vi inga synpunkter på att antalet elever per SYV-tjänst varierar mellan olika skolor. Vi konstaterar dock att variationen är väldigt stor. Enligt vår bedömning är variationen mellan olika skolor så pass stor att det finns anledning att ifrågasätta om SYV-resurserna är baserade på elevernas behov av vägledning.

I vår granskning har det framkommit att man inom grundskolan, till skillnad från inom gymnasieskolan, inte har fullständig kontroll på att alla som arbetar som studie- och yrkesvägledare har sådan utbildning. Av skollagen framgår att alla elever ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Vidare anger skollagen att den som tillsvidareanställs som studie- och yrkesvägledare ska ha utbildning avsedd för sådan verksamhet. Av kommunens egna riktlinjer framgår att "En studie- och yrkesvägledare ska ha studie- och yrkesvägledarutbildning." Om någon som arbetar som studie- och yrkesvägledare saknar sådan utbildning lever kommunen inte upp till sina egna riktlinjer. Om personen dessutom har en tillsvidareanställning lever kommunen inte heller upp till skollagens krav. Huruvida det finns studie- och yrkesvägledare utan sådan utbildning har vi alltså inte fått svar på när det gäller grundskolan. Mot den bakgrunden anser vi att det bör göras en kartläggning av vilken utbildning grundskolans studie- och yrkesvägledare har.

9.3 Samverkan med arbetsgivare

Vi har i vår granskning inte fått några tydliga svar på om det finns strategier för hur den information som studie- och yrkesvägledarna ger ska matchas med hänsyn till arbetsmarknadens behov. När det gäller grundskolan fick vi till svar att det förutsätts finnas sådana strategier men att skolchefen inte känner till hur det faktiskt förhåller sig. För gymnasiet del framfördes i våra intervjuer att studie- och yrkesvägledarna har ett nätverk och att det är möjligt att sådana avvägningar görs inom nätverket. De intervjuade politikerna hade inte heller någon klar uppfattning i frågan. Både tjänstemän och politiker framförde att det inte finns några andra lokala styrdokument än *Riktlinjer för barn- och elevhälsa i Örebro kommun* och att de inte kan detaljstyra SYV-verksamheten.

För grundskolans del har vi i vår granskning inte fått svar på i vilken utsträckning arbetslivet är inkluderat när det gäller information till elever, inte heller om det finns strategier för samverkan mellan studie- och yrkesvägledare samt arbetsgivare. Inom gymnasieskolan finns en överenskommelse med Transfer om att de ska komma till gymnasieskolorna och föreläsa i syfte att öka samarbetet mellan näringsliv och skola. Transfer består av fyra regionala föreningar som alla är medlemmar i det nationella förbundet Transfer Sverige. Enligt Transfers hemsida är Transfer ”en neutral plattform mellan skola och näringsliv – ideellt, icke-vinstdrivande, politiskt obundet och finansieras gemensamt av partner, såväl näringslivet som offentliga medel”. Syftet med Transfers föreläsningar är att ”skapa insikt i yrkeslivet samt att inspirera till studier, egna initiativ och entreprenörskap”.

De intervjuade driftsnämndspolitikerna menar att arbetslivet skulle kunna involveras mer när det gäller information till elever samtidigt som man är nogga med att poängtera att de som politiker inte kan styra hur informationen ska se ut. En av de intervjuade politikerna framför att informationen borde ske mer integrerat i utbildningen.

Inom gymnasieskolan finns det enligt våra intervjuer ett så kallat branschråd för alla yrkesprogram. Dessa branschråd uppges vara i ständig dialog med arbetsgivare. Dessutom lyfts vård- och omsorgscollege samt teknikcollege fram där det uppges finnas en väl utvecklad samverkan med arbetsgivare. På länsnivå pågår ett utvecklingsarbete där man tagit fram en handlingsplan för kompetensförsörjning. I denna handlingsplan, som vid granskningens genomförande var ute på remiss, ingår att utveckla nya och befintliga samverkansformer bl.a. med arbetsgivare.

Kommentarer

Som framgår ovan är det oklart huruvida det finns strategier för hur den information som studie- och yrkesvägledarna ger ska matchas med hänsyn till arbetsmarknadens behov. De intervjuade cheferna förutsätter att så är fallet men kan inte svara på om det verkligen förhåller sig så. Vi kan dock konstatera att det inte finns några kommunövergripande sådana strategier. I den mån det finns är det lokalt på skolorna. Med tanke på att förutsättningarna och behoven ser olika ut på olika skolor är det helt i sin ordning att sådana strategier utarbetas lokalt. Problemet i sammanhanget är att ingen av de intervjuade kan svara på om det faktiskt finns några sådana strategier, även om flera framför att de förutsätter att sådana strategier finns. Att man inte kan svara på detta ser vi som ett av flera exempel på att studie- och yrkesvägledningen är en verksamhet som har varit lågprioriterad. Därmed har man inte så stor kontroll på vilka strategier som finns eller om det finns lokala mål etc. Ett annat exempel på att verksamheten är

lågprioriterad är att studie- och yrkesvägledarna inte är representerade i grundskolans samordningsgrupp för barn- och elevhälsa, vilket framgår av stycke 9.1 *Organisation och uppdrag*.

9.4 Samverkan på skolnivå

Som framgår i stycke 9.1 *Organisation och uppdrag* innehåller kommunens riktlinjer ett flertal skrivningar om att SYV-verksamheten ska vara en integrerad del av skolans övriga verksamhet. Bland annat framgår att studie- och yrkesvägledaren ska verka för att den studie- och yrkesvägledande verksamheten blir en angelägenhet för all personal. Även Skolverkets allmänna råd betonar vikten av samarbete mellan SYV-verksamheten och övrig personal på skolorna. Av dessa framgår bland annat att det är viktigt att studie- och yrkesvägledaren nära samarbetar med lärarna så att informations- och vägledningsinsatser kopplas samman med undervisningen.

Av våra intervjuer framgår att samverkan mellan SYV-verksamheten och övrig personal förutsätts fungera. I en av intervjuerna framförs att det faktum att studie- och yrkesvägledarna är så få till antalet gör att de blir beroende av vara en del i ett team. I en annan intervju påtalas att SYV-verksamheten på gymnasiesidan till stor del handlar om att hjälpa eleverna med kursval inom de olika gymnasieutbildningarna vilket förutsätter att studie- och yrkesvägledaren har kontakt med annan personal på skolan. Vidare framförs att det från central nivå inte är så tydligt uttryckt hur denna samverkan ska se ut, det är upp till rektor att organisera elevhälsoteamet på respektive skola.

Enligt kommunens riktlinjer ska studie- och yrkesvägledarna ”stödja och utbilda personalgrupper inom området”. Vi har inte fått svar på i vilken utsträckning det sker. I våra intervjuer har det framkommit att studie- och yrkesvägledarna informerar mentorerna kontinuerligt om aktuella frågor på området men det är inte någon som har kunnat ge svar på om det sker några specifika utbildningstillfällen. Hälften av de intervjuade tror dock inte att det sker några sådana specifika utbildningar.

När det gäller samverkan mellan studie- och yrkesvägledare på olika skolor i kommunen finns det nätverk där de träffas. De personer vi intervjuat är dock osäkra på exakt hur ofta studie- och yrkesvägledarna träffas.

Kommentarer

Ansvar för studie- och yrkesvägledarna ligger till stor del på respektive rektor. Mot den bakgrunden samt att det från central nivå i princip inte görs några uppföljningar gällande SYV-verksamheten utifrån kommunens riktlinjer har vi inte fått några tydliga besked om i vilken utsträckning samverkan sker i enlighet med interna och externa styrdokument. Vi har förståelse för att politiker och tjänstemän inte vill eller ska detaljstyra SYV-verksamheten. Trots det menar vi att man från central nivå måste ha tillräckligt mycket information så att man kan säkerställa att gällande styrdokument efterlevs. Enligt vår bedömning tycks det finnas brister på den punkten vilket framgår ovan.

9.5 Övriga iakttagelser

Bland annat mot bakgrund av att många gymnasieelever hoppar av sin utbildning eller byter program, främst under första året på gymnasiet, har ett flertal nationella studier genom åren kritiserat studie- och yrkesvägledningen inom grundskolan. Problemet med ”felval” till gymnasiet är något som kommit upp även i denna granskning. Bortsett från att det leder till kostnader för de gymnasieskolor som får hantera elever som hoppar av eller vill byta gymnasieprogram efter ”felval” påpekas det i våra intervjuer att det är en ”samhällsekonomisk katastrof” med så mycket avhopp och elever som på grund av programbyten tar längre tid på sig att slutföra sin gymnasieutbildning.

En av de intervjuade politikerna framför emellertid att eleverna i och med det fria skolvalet ges möjligheten till omval vilket innebär att det alltid kommer att ske omval hur mycket information eleverna än får. Vidare menar den intervjuade politikern att mer information inte automatiskt leder till att valet av gymnasieutbildning blir lättare för den enskilda eleven. I vissa av intervjuerna framförs att grundskolan skulle kunna följa upp i vilken utsträckning omval sker och vad anledningen till omvalen är. Vidare framförs att grundskolan genom en sådan undersökning skulle få underlag att utgå ifrån om man vill arbeta för att motverka ”felval”.

Vi har i vår granskning inte fått svar på huruvida studie- och yrkesvägledarna själva följer upp antalet omval och orsakerna till dessa. Vi konstaterar dock att någon sådan uppföljning inte sker på politisk nivå och inte heller på förvaltningsnivå på tjänstemannansidan.

Kommentarer

Vi anser att politiken bör ta ställning till huruvida en uppföljning ska genomföras vad gäller antalet omval och avhopp från gymnasieutbildningen samt orsakerna till dessa omval och avhopp.

10. Bedömning

I granskningen har det varit svårt att få svar på i vilken utsträckning studie- och yrkesvägledningen i Örebro kommuns grund- och gymnasieskolor lever upp till kommunens egna riktlinjer samt Skolverkets allmänna råd på området. Orsaken till det är att ansvaret för verksamheten till stora delar ligger på rektor.

Vi konstaterar att det på central nivå i princip inte sker någon uppföljning över huvud taget gällande studie- och yrkesvägledningen och dess uppdrag. Verksamheten förutsätts fungera men det har varit svårt att få konkreta svar som bekräftar den bilden. Då skolnämnderna ansvarar för så många olika funktioner är det inte praktiskt genomförbart att ha en detaljerad uppföljning av samtliga verksamheter och deras mål. Vi menar dock att nämnderna måste kunna säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med såväl interna som externa styrdokument. Enligt vår bedömning kan nämnderna i dagsläget inte säkerställa detta. Vare sig de politiker eller tjänstemän som vi intervjuat har fullt ut kunnat bekräfta att man lever upp till vad styrdokumentet stipulerar.

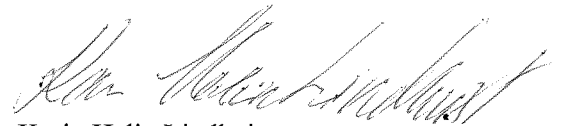
Utifrån ovanstående bedömer vi att programnämnden samt driftnämnderna bör:

- komplettera riktlinjerna gällande studie- och yrkesvägledning med rutiner för uppföljning och utvärdering av de mål som framgår av riktlinjerna
- säkerställa att studie- och yrkesvägledarna är representerade i samordningsgruppen för barn- och elevhälsa inom grundskolan
- säkerställa att SYV-resurserna på respektive skola är baserade på elevernas behov av vägledning
- kartlägga vilken utbildning grundskolans studie- och yrkesvägledare har
- se över om det finns strategier för hur den information som studie- och yrkesvägledarna ger ska matchas med hänsyn till arbetsmarknadens behov
- säkerställa att samverkan sker i enlighet med kommunens riktlinjer
- ta ställning till huruvida en uppföljning ska genomföras vad gäller antalet omval och avhopp från gymnasieutbildningen samt orsakerna till dessa omval och avhopp

KPMG, dag som ovan

Andreas Wendin
Konsult offentlig sektor

Karin Helin Lindkvist
Certifierad kommunal yrkesrevisor